

پیش‌بینی فرسودگی تحصیلی بر اساس سبک‌های هویت و خودپنداره در پسران دانش‌آموز

اصغر خداادیان صومعه^۱ و سیمین دخت‌رضائیان^{۲*}

چکیده

فرسودگی تحصیلی از جمله چالش‌های مهم نظام آموزشی است. پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی فرسودگی تحصیلی بر اساس سبک‌های هویت و خودپنداره در پسران دانش‌آموز انجام شد. پژوهش از نوع همبستگی بود. جامعه آماری شامل پسران دانش‌آموز دوره دوم متوسطه بود که در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ در دبیرستان‌های دولتی شهرستان رباط کریم تحصیل می‌کردند. از میان جامعه پژوهش ۲۴۰ نفر به صورت تصادفی چند مرحله‌ای انتخاب شدند. ابزار پژوهش شامل پرسشنامه‌های فرسودگی تحصیلی برسو و همکاران، سبک‌های هویت برزونسکی و خودپنداره راجر بود. یافته‌های حاصل از همبستگی و رگرسیون سلسله مراتبی چند متغیری نشان داد خودپنداره ۷/۷ درصد و سبک‌های هویت ۱۵/۶ درصد (و این دو متغیر در مجموع ۲۳/۳ درصد) از فرسودگی تحصیلی را پیش‌بینی می‌کنند. سبک اطلاعاتی به صورت منفی و سبک سردرگم/اجتنابی به صورت مثبت و معنادار فرسودگی تحصیلی را پیش‌بینی می‌کند و بین سبک هنجاری و فرسودگی تحصیلی رابطه معنادار مشاهده نشد. بر اساس یافته‌های پژوهش، می‌توان گفت تلاش برای مقابله با عوامل مؤثر در فرسودگی تحصیلی و آگاهی از سبک هویت و خودپنداره و رابطه آن‌ها با فرسودگی تحصیلی امری ضروری است.

کلیدواژه‌ها: فرسودگی تحصیلی - سبک‌های هویت - خودپنداره

۱. دانش‌آموخته گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و مشاوره، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران.

asghar.kh.moshaver64@gmail.com

۲. * نویسنده مسئول: استادیار گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و مشاوره، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی،

رودهن، ایران. Rezakhani@riau.ac.ir

مقدمه

دانش‌آموزان و دانشجویان آینده‌سازان هرکشوری محسوب می‌شوند و مسائل مرتبط با آن‌ها مانند تحصیل و دورنمای شغلی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. دانش‌آموزان مقطع متوسطه، به دلیل وجود حساسیت بالای این مقطع به عنوان پلی بین آموزش و پرورش و آموزش عالی، همواره مورد توجه پژوهشگران در جهت بررسی پیشرفت یا افت تحصیلی و عوامل مؤثر بر آن بوده‌اند. در جهان ایده‌آل، دانش‌آموزان از رفتن به مدرسه و خواندن و یادگرفتن لذت می‌برند و در پی افزایش پتانسیل بالقوه خود هستند، اما آن‌ها ممکن است به دلیل باورهای منفی به موفقیت‌های علمی مدنظر خود نرسند (شات، زیمرمن و کولر^۱، ۲۰۱۷). دانش‌آموزان با ورود به محیط مدرسه با چالش‌های فردی و بین فردی جدید و متنوعی مواجه می‌شوند. این چالش‌ها نیاز به ساختن روابط جدید را ایجاب می‌کند تا از این طریق دانش‌آموزان روابط خارج از اعضای خانواده و والدین را بشناسند (حیدری، حسینیان و رسولی، ۱۳۹۵). همزمانی این دوره با دوره بلوغ و مسائلی مانند هویت‌یابی و استقلال نوجوانان نشان می‌دهد که نوجوانی دوره بسیار آسیب‌پذیری است. از جمله آسیب‌هایی که در دوره نوجوانی می‌تواند گریبان افراد را بگیرد، مشکلات تحصیلی، شکست تحصیلی و در نتیجه فرسودگی تحصیلی^۲ آن‌ها است. نتایج پژوهش لی، پویگ، لئا و لی^۳ (۲۰۱۳) نشان داد دانش‌آموزان دبیرستان نسبت به دانش‌آموزان مقاطع پایین‌تر در زمینه‌های تحصیل، روابط با همسالان و ارتباط با معلم با استرس بیشتری مواجه هستند. فرسودگی ابتدا به عنوان فرسودگی شغلی^۴ در حوزه مشاغل مطرح شد که در تعامل با مردم بودند (شین، پویگ، لی، لی و لی^۵، ۲۰۱۱) و شاید به همین دلیل است که می‌توان فرسودگی دانش‌آموزان در مدرسه را همانند فرسودگی شغلی دانست. شرکت کردن در کلاس‌ها و تکمیل تکالیف، بخشی از فعالیت‌های تحصیلی دانش‌آموزان است و به نوعی می‌توان آن‌ها را «شغل» دانست (چانگ، لی، بیون و سیانگ^۶، ۲۰۱۶). فرسودگی

-
1. Schütte, Zimmermann and Köller
  2. Academic burnout
  3. Lee, Puig, Lea and Lee
  4. job burnout
  5. Shin, Puig, Lee, Lee and Lee
  6. chang, Lee, Byeon and Seong

تحصیلی شامل سه حیطه خستگی تحصیلی^۱، بی‌علاقگی تحصیلی^۲ و ناکارآمدی تحصیلی^۳ است. خستگی، بدبینی و ناکارآمدی؛ مکانیسم رفتار و اندیشه انسان را هدایت می‌کند و در نتیجه بر پیامدهای سلامت تأثیر می‌گذارد (روبینو و لاک سایت، پری و ولپون^۴، ۲۰۰۹). مطالعات مختلف نشان می‌دهد که دانش‌آموزان فرسوده در دوره تحصیل دچار ناامیدی و بی‌انگیزشی می‌شوند (دن، سان کای وهای می^۵، ۲۰۱۶) و در زمان تحصیل عملکرد ضعیف‌تری داشته و در آینده آمادگی کمتری برای اشتغال دارند (باسک و سالملا- آرو^۶، ۲۰۱۳) و حتی احتمال رها کردن شغل نیز در این افراد بیشتر است (رادمن و گوستاوسان^۷، ۲۰۱۲). فرسودگی تحصیلی می‌تواند به احساس ناتوانی در فراگیری مطالب درسی (بالکس^۸، ۲۰۱۳)، بی‌توجهی نسبت به کلاس درس، بهانه تراشی و پاسخگو نبودن در برابر عملکرد ضعیف تحصیلی و نداشتن حس مسئولیت‌پذیری (مازرول، مانسما، دیکسون و منچ^۹، ۲۰۱۲) منجر شود. در این راستا، پژوهش عظیمی، پیری و زوار (۱۳۹۳) نشان داد بین ابعاد فرسودگی تحصیلی و عملکرد تحصیلی رابطه وجود دارد.

در واقع، فرسودگی تحصیلی نه تنها با اختلالات عاطفی و رفتاری همراه است (کم، دنیز و کورناز^{۱۰}، ۲۰۱۴)، بلکه مانعی برای پیشرفت تحصیلی محسوب می‌شود، زیرا با افزایش استرس و پیامدهای منفی در زندگی تحصیلی افراد، موجب کاهش کیفیت و کمیت عملکرد تحصیلی می‌شود (گومز، پرز، پارا، اورتیز، ماتوس، مک کول، تورس و می‌یر^{۱۱}، ۲۰۱۵). فردی که دچار فرسودگی می‌شود، خود را در مقابل چالش‌های زندگی ناتوان می‌یابد؛ بنابراین، به نظر می‌رسد هویتی که چنین فردی برای خود قائل است تعریفی جز شکست را در ذهن او تداعی نمی‌کند. هویت^{۱۲} شخصی یک سازه و ساختار بدنی، روانی و اجتماعی است و شامل برداشت بدنی و

1. academic Exhaustion
2. academic Cynicism
3. academic Inefficacy
4. Rubino, Luksyte, Perry and Volpone
5. Dan, Sancai and Haimei
6. Bask and Salmela- Aro
7. Rudman and Gustavsson
8. Balkis
9. Mazerolle, Monsma, Dixon and Mensch
10. Çam, Deniz and Kurnaz
11. Gomez, Perez, Parra, Ortiz, Matus, McColl, Torres and Meyer
12. Identity

طرز فکر و عقایدی می‌شود که معرف فرد است و نحوه ارتباط فرد با دیگران را نیز نشان می‌دهد (احمدی، ۱۳۹۵). برخی از صاحب‌نظران در فرایند هویت‌یابی نوجوانان به تأثیر عواملی مانند خانواده، مدرسه، همسالان، مسائل فرهنگی، رسانه‌های جمعی و نظام‌های اقتصادی و حکومتی اشاره می‌کنند (خدایاری فرد، ۱۳۹۰). پژوهش پرویزی (۱۳۹۲) نشان داد که بین هویت با فرسودگی تحصیلی و ابعاد آن رابطه منفی معناداری وجود دارد. یعنی هرچه دانش‌آموزان در فرایند هویت‌یابی موفق‌تر باشند، فرسودگی تحصیلی در آن‌ها کم‌تر است. همچنین برزونسکی و کاک^۱ (۲۰۰۵) در پژوهش خود نشان دادند افراد با سبک هویت اطلاعاتی به طور کارآمد به مقابله با چالش‌های زندگی اقدام می‌کنند و جدیت تحصیلی دارند. افراد با سبک هویت هنجاری، هدفمندند، اما در موقعیت‌های باز به سازماندهی بیرونی نیاز دارند و افراد با سبک هویت سردرگم/اجتنابی تصور روشنی از خویش و اهداف تحصیلی ندارند. دانش‌آموزانی که نسبت به مدرسه خود احساس هویت دارند، اغلب رفتار آن‌ها با واژه‌هایی چون احساس وابستگی، دل‌بستگی، درگیری، تعهد، الفت و محبت آن‌ها نسبت به مدرسه‌شان توصیف می‌شود. دانش‌آموزانی که کمتر موفق هستند نسبت به مدرسه خود احساس هویت ندارند و با واژه‌هایی چون گوشه‌گیر، بیگانه و ناخشنود توصیف می‌شوند (وو، هوی و تارتر^۲، ۲۰۱۶، به نقل از شهبازیان خونیق، صمیمی و حبیبی کلیبر، ۱۳۹۶). در این راستا، می‌توان مفهوم خودپنداره را به عوامل ارزشمندی مانند خشنودی از زندگی، علاقه به خود و خودارزشمندی مرتبط دانست (دان، شیلدز، تیلور و داد^۳، ۲۰۰۹). خودپنداره شامل نگرش فرد نسبت به توانایی‌ها، ناتوانایی‌ها، استعدادها و ویژه و نقش خود در زندگی است. خودپنداره بخش هشیار فردی محسوب می‌شود که ارگانیزم در پی حفظ آن است (شولتز و شولتز^۴، ۲۰۰۵، ترجمه سیدمحمدی، ۱۳۹۸). برخی پژوهش‌ها (میکائیلی، افروز و قلی‌زاده، ۱۳۹۱؛ محمودی، محمودی، رئیسی شهرکی، شمسایی و کاکایی، ۲۰۱۹؛ پلرون، مالیزیا و راماسی^۵، ۲۰۱۶؛ ایرتایت، وسیلیس، گبریا لایوسیوت و ریزینه^۶، ۲۰۱۸) نشان داده‌اند که

1. Berzonsky and Kuk
2. Wu, Hoy تارتر
3. Dunn, Shields, Taylor and Dodd
4. Schultz and Schultz
5. Pellerone, Malizia and Ramaci
6. Erentaite, Vosylis, Gabrielaviciute and Raiziene

خودپنداره نیز در فرسودگی تحصیلی نقش دارد. خودپنداره مفهومی پویاست و افراد با خودپنداره مثبت در به انجام رساندن تکالیف‌شان، ایستادگی و تلاش بیشتری دارند و احتمال موفقیت‌شان نیز بالاست (استویا^۱، ۲۰۰۹، ترجمه برجعلی، آجیل چی و سلیمی، ۱۳۹۲). یک پژوهش فراتحلیل نشان داد که خودپنداره مثبت با عملکرد تحصیلی بالا و خودپنداره منفی با عملکرد تحصیلی پایین ارتباط دارد (طاهری، ۱۳۸۵).

باید توجه داشت که شکل‌گیری هویت، دستیابی به تعریفی منسجم از خود و پیشگیری از فرسودگی تحصیلی از مسائل مهم امروز خانواده‌ها و جامعه است. دغدغه اصلی پژوهشگر این بود که پسران (به دلیل نقش مستقیم در تأمین هزینه‌های زندگی آینده خود) چگونه می‌توانند با سبک هویتی مناسب و خودپنداره مثبت در جهت علم‌آموزی و انتخاب شغل در مسیری گام بردارند که براساس آگاهی و شناخت کامل از ویژگی‌های شخصیتی، علایق و استعدادهايشان باشد تا به موفقیت و شادکامی برسند. اگرچه نتایج پژوهش‌های مختلف رابطه بین سبک‌های هویت و خودپنداره را با افت و فرسودگی تحصیلی نشان داده است، اما کم‌تر به قدرت پیش‌بینی آن‌ها اشاره شده است. به واقع، اگر سهم هریک از این متغیرها در پیش‌بینی فرسودگی تحصیلی مشخص شود و با توجه به اینکه خودپنداره آموختنی است و تغییراتی که در خودپنداره ایجاد می‌شود می‌تواند زمینه را برای تشکیل هویت پایدار و یکپارچه آماده کند (برک^۲، ۲۰۰۷، ترجمه سیدمحمدی، ۱۳۹۷)؛ می‌توان گفت اگر دانش‌آموز به جای درونی کردن ارزش‌ها و باورهای دیگران (سبک هویت هنجاری^۳) یا اجتناب از ارزیابی مسائل مهم زندگی (سبک هویت سردرگم/اجتنابی^۴)، بتواند بر قضاوت‌های خود اعتماد داشته باشد (سبک هویت اطلاعاتی^۵)، با موقعیت‌های مختلف از جمله مسائل تحصیلی نیز با چالش برخورد خواهد کرد و می‌توان رشد قابلیت‌های بیشتر او را انتظار داشت و در نتیجه می‌توان از هدر رفت سرمایه‌های انسانی و اقتصادی که برای تربیت دانش‌آموزان به عنوان آینده‌سازان کشور هزینه می‌شود، جلوگیری کرد و این ضرورت پژوهش را نشان می‌دهد. بنابراین، هدف پژوهش حاضر این است که فرسودگی تحصیلی را براساس سبک‌های هویت و خودپنداره پیش‌بینی

1. Stopa
2. Berk
3. normative identity style
4. diffuse/ avoidance identity style
5. Informational identity style

کند. بر این اساس پرسش‌های پژوهش به شرح زیر است: ۱- سهم خودپنداره در پیش‌بینی فرسودگی تحصیلی تا چه اندازه است؟؛ ۲- سهم سبک‌های هویت (اطلاعاتی، هنجاری و سردرگم/اجتنابی) در پیش‌بینی فرسودگی تحصیلی تا چه اندازه است؟

روش

پژوهش حاضر، توصیفی و از نوع همبستگی است. جامعه آماری پژوهش شامل پسران دانش‌آموز دوره دوم متوسطه بود که در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ در دبیرستان‌های دولتی شهرستان رباط‌کریم مشغول به تحصیل بودند. براساس منطق رگرسیون (دلاور، ۱۳۹۷) حجم نمونه ۲۰۰ نفر برآورد شد و با در نظر گرفتن ۲۰ درصد احتمال افت، نمونه به ۲۴۰ نفر افزایش یافت. برای انتخاب نمونه، از روش نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای استفاده شد. برای جمع‌آوری داده‌ها پس از اخذ مجوزهای لازم و تهیه فهرست دبیرستان‌های دوره دوم متوسطه شهرستان رباط‌کریم، از بین ۱۰ مدرسه دولتی دوره دوم متوسطه پسرانه این شهرستان، ۳ مدرسه و از هر مدرسه ۳ کلاس به طور تصادفی انتخاب شد. از بین دانش‌آموزان کلاس‌های انتخاب شده برحسب تعداد دانش‌آموزان آن‌ها، بین ۲۵-۲۰ نفر به طور تصادفی انتخاب شدند. پس از هماهنگی‌های لازم با مدیر و معلم کلاس‌های انتخاب شده، دانش‌آموزان مذکور به پرسشنامه‌ها پاسخ دادند. برای رعایت اصول اخلاقی پژوهش، دانش‌آموزانی که برای انجام پژوهش تمایل نداشتند، مجاز بودند که پرسشنامه‌ها را تکمیل نکنند (از ۲۴۰ پرسشنامه اجرا شده، ۲۲۴ پاسخنامه کامل با استفاده از رگرسیون چند متغیری سلسله مراتبی تجزیه و تحلیل شد). ملاک ورود به پژوهش شامل رضایت آگاهانه برای حضور در پژوهش و ملاک خروج، تمایل نداشتن به شرکت در پژوهش بود.

ابزارهای پژوهش عبارت بودند از:

الف) پرسشنامه فرسودگی تحصیلی^۱: این پرسشنامه را برسو، سالانوا و اسکافلی^۲ (۱۹۹۷) ساخته‌اند. پرسشنامه فوق سه حیطه فرسودگی تحصیلی (خستگی، بی‌علاقگی و ناکارآمدی) را می‌سنجد و ۱۵ ماده دارد که با درجه‌بندی لیکرت ۵ درجه‌ای (کاملاً مخالف=۱ تا کاملاً

1. Academic Burnout Questionnaire
2. Bresó, Salanova and Schaufeli

موافق=۵) درجه‌بندی می‌شود. عزیزی ابرقویی (۱۳۸۹) پایایی این پرسشنامه را برای خستگی تحصیلی ۰/۷۹، بی‌علاقگی تحصیلی ۰/۸۲ و ناکارآمدی تحصیلی ۰/۷۵ گزارش کرده است. وی ضریب روایی ملاکی پرسشنامه را از طریق همبسته کردن آن با پرسشنامه فشارزای دانشجویی پولادی و ری شهری (۱۳۷۴) به‌دست آورده است که به ترتیب ۰/۳۸، ۰/۴۲ و ۰/۴۵ در سطح ۰/۰۱ معنادار است.

ب) پرسشنامه سبک هویت^۱: پرسشنامه سبک‌های هویت را اولین بار برزونسکی^۲ (۱۹۸۹) برای اندازه‌گیری فرایند شناختی - اجتماعی طراحی کرد. این پرسشنامه سه سبک هویتی شامل اطلاعاتی، هنجاری و سردرگم - اجتنابی را ارزیابی می‌کند و شامل ۴۰ گویه است. برزونسکی در سال ۱۹۹۲ این پرسشنامه را مورد تجدید نظر قرار داد و گویه تعهد حذف شد. بنابراین پرسشنامه مورد استفاده این پژوهش با ۳۰ سؤال، سه سبک (اطلاعاتی، هنجاری و سردرگم - اجتنابی) را می‌سنجد. افراد به روی یک مقیاس پنج درجه‌ای (کاملاً مخالفم = ۱، مخالف = ۲، تا حدودی موافق = ۳، موافق = ۴، کاملاً موافق = ۵) به سؤالات پاسخ می‌دهند. غضنفری (۱۳۸۳) ضریب آلفای کرونباخ را برای سبک‌های اطلاعاتی، هنجاری و سردرگم - اجتنابی به ترتیب ۰/۶۷، ۰/۵۲، ۰/۶۲ و برای کل پرسشنامه ۰/۷۳ گزارش کرده است. روایی پرسشنامه نیز از طریق تحلیل عاملی محاسبه شده است. نتایج نشان داد که سه عامل ۲۶/۳ درصد واریانس را تبیین می‌کند.

ج) پرسشنامه خودپنداره راجرز^۳: در سال ۱۹۶۱، کارل راجرز^۴ این پرسشنامه را تدوین کرد. این پرسشنامه از ۲۵ صفت متضاد در دو فرم جداگانه بر اساس مقیاس افتراق معنایی تدوین شده است. در این پرسشنامه از آزمودنی خواسته می‌شود که مفهومی را روی یک مقیاس دو قطبی هفت درجه‌ای علامت بزند تا شخصیت خود را ارزیابی کند. سپس همین فرم به آزمودنی داده می‌شود تا شخصیت خود را آن‌طور که دوست دارد (ایده آل) تعیین کند. خودپنداره فرد به دو درجه طبیعی و ضعیف یا منفی تقسیم می‌شود. در نمره‌گذاری پرسشنامه ابتدا نمره هر صفت در فرم الف را از نمره همان صفت در فرم ب کم می‌کنیم و عدد به‌دست

1. Identity Style Inventory (ISI)
2. Berzonsky
3. Rogers Self- Concept Questionnaire (SCQ)
4. Carl Rogers

آمده را به توان ۲ می‌رسانیم. در ادامه جذر مجموع ۲۵ عدد به دست آمده را محاسبه می‌کنیم و اگر جذر حاصل، بین ۰ - ۷ باشد فرد از خودپنداره مثبت بهره‌مند است. چنانچه نمره آزمودنی بین ۷ - ۱۰ باشد، نشانه خودپنداره منفی و اگر نمره آزمودنی از ۱۰ بالاتر باشد، نشانه خودپنداره نورو تیک در فرد است. روایی و اعتبار این پرسشنامه در مطالعات مختلف تأیید شده است (خیری گلسفیدی، قهاری و نظریان، ۱۳۹۵).

یافته‌ها

تحلیل داده‌ها درباره ۲۲۴ دانش‌آموز انجام شد. از این تعداد، ۹۸ نفر (۴۳/۷ درصد) در کلاس دهم، ۷۹ نفر (۳۵/۳ درصد) در کلاس سوم دبیرستان و ۴۳ نفر (۱۹/۲ درصد) در پیش‌دانشگاهی تحصیل می‌کردند و ۴ نفر (۱/۸ درصد) نیز بدون پاسخ بود (لازم به یادآوری است که به دلیل تغییر نظام آموزشی سابق به نظام آموزشی ۳-۳-۶ در زمان اجرای پژوهش حاضر، پایه یازدهم در سال تحصیلی وجود نداشت). جدول (۱) مشخصه‌های آماری شامل میانگین، انحراف استاندارد، ضریب آلفای کرونباخ و ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد.

جدول ۱: میانگین، انحراف استاندارد و ضریب آلفای کرونباخ و ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش

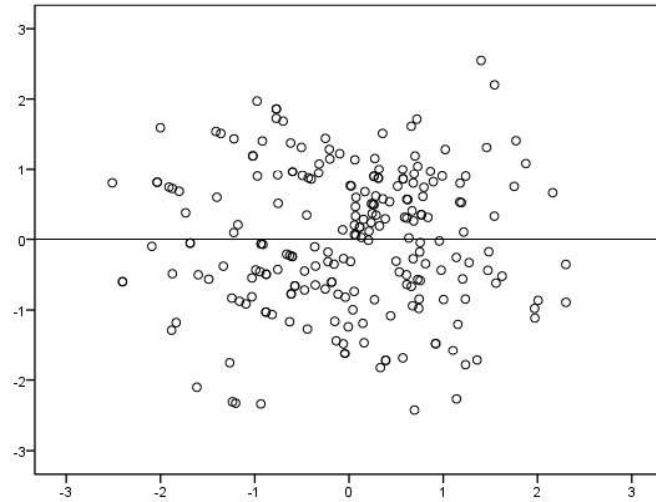
متغیرهای تحقیق	۱	۲	۳	۴	۵
۱. خودپنداره	-				
۲. سبک هویت اطلاعاتی	-۰/۲۰۴**	-			
۳. سبک هویت هنجاری	-۰/۱۷۱**	۰/۴۴۱**	-		
۴. سبک هویت سردرگم/اجتنابی	۰/۱۹۵**	-۰/۲۰۵**	-۰/۱۰۶	-	
۵. فرسودگی تحصیلی	۰/۳۲۳**	-۰/۳۹۱**	-۰/۱۹۷**	۰/۳۳۹**	-
میانگین	۵/۷۷	۳۸/۸۶	۲۷/۸۷	۲۶/۴۸	۴۱/۱۸
انحراف استاندارد	۱/۱۹	۶/۲۴	۴/۶۶	۶/۲۰	۸/۵۹
ضریب آلفای کرونباخ	۰/۸۱	۰/۶۶	۰/۶۱	۰/۶۴	۰/۷۶

**p < ۰/۰۱

بر اساس نتایج جدول (۱) ضریب همبستگی بین خودپنداره با فرسودگی تحصیلی مثبت و در سطح ۰/۰۱ معنادار است ($r=0/323, p<0/01$). سبک اطلاعاتی ($r=-0/391, p<0/01$) و سبک هنجاری ($r=-0/197, p<0/01$) به صورت منفی و در سطح معناداری ۰/۰۱ با فرسودگی تحصیلی همبسته بودند. همچنین ضریب همبستگی بین سبک سردرگم/اجتنابی و فرسودگی تحصیلی مثبت و در سطح ۰/۰۱ معنادار بود ($r=0/339, p<0/01$).

مفروضه‌های تحلیل: به‌منظور تحلیل داده‌ها از رگرسیون چند متغیری سلسله مراتبی استفاده شد. برای ارزیابی نرمال بودن توزیع تک متغیری شاخص‌های چولگی و کشیدگی و برای ارزیابی مفروضه هم‌خطی بودن، شاخص‌های تورم واریانس و ضریب تحمل بررسی شد. از آنجایی که مقادیر کشیدگی و چولگی همه متغیرها در محدوده ± 2 بود، بنابراین توزیع تک متغیری آن‌ها نرمال است. همچنین شاخص ضریب تحمل و تورم واریانس متغیرهای پژوهش به ترتیب بزرگ‌تر از ۰/۱ و کوچک‌تر از ۱۰ است. مفروضه مزبور در بین داده‌ها برقرار است. ارزش شاخص دوربین واتسون برابر با ۰/۳۶۵ به دست آمد که استقلال خطاهای متغیرهای پیش‌بین را نشان می‌دهد. تحلیل اطلاعات مربوط به فاصله مهلبوبایس و ترسیم نمودار باکس پلات نشان داد که اطلاعات مربوط به شرکت‌کنندگان ۲۲۰، ۱۵، ۲۲۱، ۱۱۱، ۲۲۲ و ۱۲ پرت‌های چند متغیری تشکیل داده است. به همین دلیل اطلاعات مزبور حذف شد. با این عمل شاخص‌های چولگی و کشیدگی مربوط به نمرات فاصله مهلبوبایس به ترتیب از ۱/۴۸۱ و ۳/۳۹۷ به ۰/۹۲۱ و ۰/۸۴۳ کاهش یافت. به‌منظور ارزیابی همگنی واریانس‌ها نمودار پراکنندگی واریانس‌های استاندارد شده خطاها بررسی شد. شکل ۱ بیان‌کننده آن است که مفروضه همگنی واریانس در بین داده‌های پژوهش حاضر برقرار است. بدین ترتیب پس از اطمینان از برقراری مفروضه‌ها، داده‌ها به وسیله روش تحلیل رگرسیون چند متغیری با رویکرد سلسله مراتبی تحلیل شد. جدول ۲ نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیری سلسله مراتبی در پیش‌بینی فرسودگی تحصیلی بر اساس خودپنداره و سبک‌های هویت را نشان می‌دهد.

شکل ۱: نمودار پراکنندگی واریانس استاندارد شده خطاها

جدول ۲: رگرسیون چند متغیری سلسله مراتبی در پیش‌بینی فرسودگی تحصیلی براساس خودپنداره و سبک‌های هویت

متغیرهای	b	SE	B	t	سطح معناداری
مرحله اول (خودپنداره) خودپنداره	۱/۵۳۷	۰/۴۴۷	۰/۲۰۸	۳/۴۴۰	۰/۰۰۱
R ² =۰/۰۷۷ و adjR ² =۰/۰۷۳					F(۱، ۲۲۲)=۱۸/۵۳۸، P<۰/۰۰۱
مرحله دوم (سبک‌های هویت)					
هویت اطلاعاتی	-۰/۴۱۹	۰/۰۹۹	-۰/۲۹۶	-۴/۲۵۰	۰/۰۰۱
هویت هنجاری	-۰/۰۳۸	۰/۱۳۳	-۰/۰۲۰	-۰/۲۸۴	۰/۷۷۷
هویت سردرگم/اجتنابی	۰/۲۹۶	۰/۰۸۵	۰/۲۱۱	۳/۴۸۴	۰/۰۰۱
R ² =۰/۲۳۳ و adjR ² =۰/۲۱۹					F(۴، ۲۱۹)=۱۶/۶۲۹، P<۰/۰۰۱
ΔR ² =۰/۱۵۶					ΔF=۱۴/۸۸۷، P=۰/۰۰۱

در پاسخ به پرسش پژوهشی اول مبنی بر اینکه سهم خودپنداره در پیش‌بینی فرسودگی تحصیلی تا چه اندازه است؛ باتوجه به داده‌های جدول ۲ خودپنداره به صورت مثبت و معنادار فرسودگی تحصیلی را در پسران دانش‌آموز پیش‌بینی می‌کند ($F(222,1)=18/538, p<0/01$) و ضریب رگرسیون بین این دو متغیر مثبت و در سطح $0/01$ معنادار است ($p<0/01$ ، $\beta=0/208$). مجذور همبستگی چندگانه (R^2) برابر با $0/077$ بود، بنابراین خودپنداره $7/7$ درصد از واریانس فرسودگی تحصیلی را در پسران دانش‌آموز تبیین می‌کند. با توجه به اینکه نمرات بالا در پرسشنامه خودپنداره مورد استفاده در پژوهش حاضر به معنای خودپنداره پایین است، لذا جهت رابطه دو متغیر خودپنداره و فرسودگی تحصیلی منطقی و معقول است. در پاسخ به پرسش پژوهش دوم مبنی بر اینکه سهم سبک‌های هویت (اطلاعاتی، هنجاری و سردرگم/اجتنابی) در پیش‌بینی فرسودگی تحصیلی تا چه اندازه است؛ براساس نتایج جدول (۲)، با ورود سبک‌های هویت به معادله پیش‌بینی فرسودگی تحصیلی در مرحله دوم، ارزش R^2 به $0/233$ رسید. این یافته بدان معناست که ورود سبک‌های هویت به معادله پیش‌بینی، باعث شده تا $23/3$ درصد از واریانس فرسودگی تحصیلی تبیین شود. ارزش تغییرات R^2 (ΔR^2) برابر با $0/156$ بود. بنابراین، با ورود سبک‌های هویت در معادله پیش‌بینی و با کنترل اثر خودپنداره، مقدار واریانس تبیین شده فرسودگی تحصیلی $15/6$ درصد افزایش یافته است که به لحاظ آماری در سطح $0/01$ معنادار است ($\Delta F=14/887, p<0/01$). بررسی ضرایب رگرسیون نیز نشان داد که سبک هویت اطلاعاتی ($\beta=-0/296, p<0/01$) به صورت منفی و هویت سردرگم/اجتنابی ($\beta=0/211, p<0/01$) به صورت مثبت و در سطح معناداری $0/01$ فرسودگی تحصیلی در دانش‌آموزان را پیش‌بینی می‌کند. بدین ترتیب در پاسخ به پرسش پژوهشی دوم چنین نتیجه‌گیری شد که از بین سبک‌های هویت، هویت اطلاعاتی به صورت منفی و هویت سردرگم/اجتنابی به صورت مثبت فرسودگی تحصیلی در پسران دانش‌آموز دوره دوم متوسطه شهرستان رباط‌کریم را پیش‌بینی می‌کند. شایان ذکر است که بین سبک هویت هنجاری و فرسودگی تحصیلی رابطه معنادار مشاهده نشد. با توجه به نتایج بررسی پرسش‌های پژوهشی مذکور می‌توان گفت دو متغیر خودپنداره و سبک‌های هویت در مجموع می‌توانند $23/3$ درصد از واریانس فرسودگی تحصیلی پسران دانش‌آموز دوره دوم متوسطه شهرستان رباط‌کریم را پیش‌بینی کنند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف این مطالعه پیش‌بینی فرسودگی تحصیلی براساس سبک‌های هویت و خودپنداره در پسران دانش‌آموز دوره دوم متوسطه شهرستان رباط‌کریم بود. نتایج نشان داد که خودپنداره و سبک‌های هویت می‌توانند فرسودگی تحصیلی را پیش‌بینی کنند. در پاسخ به پرسش پژوهش اول، نتایج به دست آمده از ضریب همبستگی و رگرسیون (جدول ۱ و ۲) نشان داد بین خودپنداره و فرسودگی تحصیلی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد (یادآور می‌شود نمره بالا در پرسشنامه خودپنداره نشان‌دهنده خودپنداره پایین است) و خودپنداره می‌تواند ۷/۷ درصد از واریانس فرسودگی تحصیلی را پیش‌بینی کند. این یافته با یافته‌های پژوهش طاهری (۱۳۸۵)، میکائیلی و همکاران (۱۳۹۱)، پلرون و همکاران (۲۰۱۶)، ایرنتایت و همکاران (۲۰۱۷) و محمودی و همکاران (۲۰۱۹) همسو است. در تبیین این یافته می‌توان به عوامل مؤثر در شکل‌گیری خودپنداره مانند نقش خانواده، مدرسه و فرهنگ (خدایاری‌فرد، ۱۳۹۰) اشاره کرد. شهرستان رباط‌کریم یکی از شهرهای مهاجرپذیر اطراف تهران است. بنابراین، تحت تأثیر فرهنگ‌های مختلف قرار دارد. همچنین تعداد زیاد دانش‌آموزان در کلاس‌ها، کمبود فضای آموزشی و معلم و نیز تمایل برخی خانواده‌ها به ورود فرزندشان به بازار کار (به جای ادامه تحصیل) و بی‌توجهی به تحولات و نوآوری ممکن است دانش‌آموزان را به سوی فرسودگی تحصیلی یا ترک تحصیل سوق دهد (بلچفرد، بست، براون و وستر^۱، ۲۰۰۹، به نقل از سراجی، حیدری و عنایتی فرنوین، ۱۳۹۶). بنابراین، دیدگاه افراد نسبت به توان و میزان موفقیت خود می‌تواند تحت تأثیر خانواده و مدرسه و تنوع فرهنگی قرار بگیرد. مقایسه شدن با دیگران، نقش‌های اجتماعی و همانندسازی می‌تواند در رشد خودپنداره تأثیر داشته باشد. همچنین این یافته را می‌توان برطبق دیدگاه آدلر^۲ درباره خودپنداره تبیین کرد. بر این اساس، افرادی که نسبت به خود و توان خود، تصویری منفی دارند تمایل به تلاش ندارند و به ادامه تحصیل رغبت نشان نمی‌دهند، اما افرادی که خودپنداره مثبت دارند به دلیل تعیین هدف و تلاش در آن جهت، موفقیت بیشتری خواهند داشت (شفیع‌آبادی و ناصری، ۱۳۹۷).

در پاسخ به پرسش پژوهش دوم، نتایج جدول ۲ نشان داد سبک هویت اطلاعاتی به

1. Blachford, Bassett, Brown and Webster
2. Adler

صورت منفی و هویت سردرگم / اجتنابی به صورت مثبت فرسودگی تحصیلی در دانش‌آموزان را پیش‌بینی می‌کند. همچنین سبک‌های هویت می‌توانند ۱۵/۶ درصد واریانس فرسودگی تحصیلی را پیش‌بینی کنند. این یافته با نتایج پژوهش پرویزی (۱۳۹۲)، وو و همکاران، ۲۰۱۶، به نقل از شهبازان خونیک، صمیمی و حبیبی کلیبر، ۱۳۹۶) و برزونسکی و کاک (۲۰۰۵) همسو است. نتیجه به دست آمده را می‌توان طبق نظریه اریکسون تبیین کرد. براین اساس، شکل‌گیری هویت شامل رشد همزمان و فزاینده توانایی‌های شناختی است که به فرد کمک می‌کند اطلاعات یکپارچه حاصل از تجربه‌های شخصی را ذخیره کند. بنابراین، نوجوانانی که به رشد شناختی متناسب با این دوره رسیده‌اند از کسانی که به این سطح از تفکر نرسیده‌اند در حل مسائل مربوط به هویت موفقیت بیشتری خواهند داشت (شولتز و شولتز، ۲۰۰۵، ترجمه سیدمحمدی، ۱۳۹۸). همچنین براساس مطالعات خلیج و پاکدامن ساوجی (۲۰۱۸) یادگیری راهبردهای خودتنظیمی شناختی موجب کاهش فرسودگی تحصیلی می‌شود. بنابراین، افراد با هویت اطلاعاتی که به دنبال ارزیابی موقعیت هستند کم‌تر دچار فرسودگی تحصیلی می‌شوند. این موضوع می‌تواند دلیل رابطه منفی سبک هویت اطلاعاتی با فرسودگی تحصیلی باشد. نتیجه دیگر پژوهش حاضر را مبنی بر اینکه سبک هویت سردرگم / اجتنابی به صورت مثبت فرسودگی تحصیلی را پیش‌بینی می‌کند، می‌توان براساس دیدگاه مارسیا و اریکسون^۱ این گونه تبیین کرد که افراد در دوران پرتلاطم نوجوانی (و اوایل جوانی) هنوز به یکپارچگی هویت دست نیافته‌اند. بنابراین، ممکن است تحت تأثیر گروه همسالان خود، بیشتر به دنبال رضایت و شادی فوری باشند و علاقه‌ای به درس و مدرسه و آینده شغلی نشان ندهند (شولتز و شولتز، ۲۰۱۳، ترجمه سید محمدی، ۱۳۹۸). بنابراین، افراد با سبک هویت سردرگم / اجتنابی از رویارویی با مسائل و تصمیم‌های شخصی اجتناب می‌کنند و بیشتر توسط دیگران (به ویژه همسالان) رهبری و هدایت می‌شوند. این موضوع می‌تواند دلیلی بر وجود رابطه مثبت این سبک با فرسودگی تحصیلی باشد. همچنین براساس نتایج جدول ۲ بین سبک هویت هنجاری و فرسودگی تحصیلی رابطه معناداری مشاهده نشد. این یافته را می‌توان طبق نتایج مطالعه دالینگر^۲ (۱۹۹۵) تبیین کرد. بر این اساس، افراد با سبک هویت هنجاری به‌طور معمول در

---

1. Marcia and Erikson
2. Dollinger

خانواده‌هایی رشد می‌کنند که در شیوه تربیتی والدین آن‌ها، کنترل دقیق رفتاری، فرمانبرداری و هم‌نواپی وجود داشته باشد. به نظر می‌رسد به‌طور ویژه وضعیت اقتصادی و معیشتی خانواده‌ها در شهرستان رباط‌کریم و همجواری آن با شهر جدید پرنده و نیز کمبود امکانات تحصیلی در مدارس دولتی موجب شود تا کنترل دقیقی بر رفتار فرزندان در خانواده‌ها و مدرسه وجود نداشته باشد؛ شاید این دلیلی بر معنادار نبودن رابطه بین سبک هویت‌هنجاری با فرسودگی تحصیلی باشد.

از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به تأثیر احتمالی عواملی مانند مهاجرت، وضعیت اقتصادی و خانوادگی بر فرسودگی تحصیلی افراد نمونه اشاره کرد که خارج از کنترل پژوهشگر بوده است. همچنین اگرچه یافته‌های پژوهش منوط به دقت و صداقت آزمودنی‌هاست، چنانچه برخی آزمودنی‌ها به دلایل مختلف مانند بی‌حوصلگی و خستگی به پرسشنامه‌ها با دقت کافی پاسخ نداده باشند، این امر ممکن است تعمیم‌پذیری نتایج را تحت تأثیر قرار داده باشد. با توجه به محدودیت‌های بیان شده پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های بعدی به نقش عوامل خانوادگی، اقتصادی و مهاجرت در فرسودگی تحصیلی توجه شود. همچنین باتوجه به اینکه ابزار پژوهش از نوع خودگزارشی بود، ممکن است در پاسخ‌ها سوگیری وجود داشته باشد. بنابراین، پیشنهاد می‌شود برای دستیابی به نتایج دقیق‌تر از روش‌های کیفی استفاده شود و برای جمع‌آوری داده‌ها، از مشاهده و مصاحبه بالینی استفاده شود. براساس یافته‌های پژوهش، خودپنداره و سبک‌های هویت در مجموع می‌توانند ۲۳/۳ درصد از واریانس فرسودگی تحصیلی را تبیین کنند. در این بین سهم سبک‌های هویت (۱۵/۶ درصد) از خودپنداره (۷/۷ درصد) بیشتر است. این موضوع می‌تواند نشان‌دهنده اهمیت سبک‌های هویت و توجه به شکل‌گیری آن باشد. باتوجه به نقش خانواده در شکل‌گیری سبک‌های هویت و خودپنداره پیشنهاد می‌شود برای آموزش و آگاهی والدین و افزایش خودپنداره دانش‌آموزان برنامه‌های پیشگیرانه طراحی شود و برای رشد خودپنداره و هویت دانش‌آموزان به کار بسته شود.

تشکر و قدردانی: این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد آقای اصغر خدادادیان

صومعه در رشته راهنمایی و مشاوره دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن به راهنمایی دکتر سیمین‌دخت رضاخانی و با کد ۱۱۳۲۱۶۰۳۹۴۲۰۹۳ است. بدین وسیله از اداره آموزش و

پرورش شهرستان رباط کریم، معلمان و دانش‌آموزانی که ما را در اجرای این پژوهش یاری کردند، سپاسگزاری می‌شود.

تضاد منافع: این پژوهش برای نویسندگان هیچ‌گونه تضاد منافی به دنبال نداشته است.

منابع

- احمدی، سید احمد (۱۳۹۵). *مقدمه‌ای بر مشاوره و روان‌درمانی*. اصفهان: دانشگاه اصفهان.
- استوپا، لوسیا (۱۳۹۲). *تصویرسازی ذهنی و خودتهدیدشده (نظریه‌های نوین خود و کاربرد تصویرسازی)*. ترجمه احمد برجعلی، بیتا آجیل چی و محمد سلیمی تهران: ارجمند.
- برک، لورا ای. (۱۳۹۷). *روان‌شناسی رشد (نوجوانی تا پایان عمر)*. ترجمه یحیی سیدمحمدی تهران: ارسباران.
- پرویزی، فاطمه (۱۳۹۲). *رابطه هوش معنوی و هویت با فرسودگی تحصیلی دانش‌آموزان مقطع متوسطه ناحیه سه شیراز*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.
- حیدری، محبوبه، حسینیان، سیمین و رسولی، رویا (۱۳۹۵). *رابطه انواع سبک‌های تفکر و سازگاری آموزشی با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مقطع متوسطه، اندیشه‌های نوین تربیتی*، ۱۲(۳): ۱۸۴-۱۵۷.
- خدایاری‌فرد، محمد (۱۳۹۰). *مسائل نوجوانان و جوانان*. تهران: ویرایش.
- خیری گل‌سفیدی، طاهره، قهاری، شهربانو و نظریان، بلال (۱۳۹۵). *مطالعه تغییرات انگیزش پیشرفت و خودپنداره به واسطه‌گری یادگیری زبان دوم (زبان مورد مطالعه: انگلیسی)*، *روان‌شناسی تربیتی*، ۴۱: ۸۹-۷۹.
- دلاور، علی (۱۳۹۷). *روش تحقیق در روان‌شناسی و علوم تربیتی*. تهران: ویرایش.
- سراجی، فرهاد، حیدری، سیروس و عنایتی‌فرنوین، علی (۱۳۹۶). *نقش عوامل اجتماعی و آموزشی در تضعیف انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهر کرمانشاه، اندیشه‌های نوین تربیتی*، ۱۳(۲): ۱۵۳-۱۲۵.
- شفیع‌آبادی، عبدالله و ناصری، غلامرضا (۱۳۹۷). *نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی*. تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
- شولتز، دوان پی و شولتز، سیدنی الن (۱۳۹۸). *نظریه‌های شخصیت*. ترجمه یحیی سیدمحمدی تهران: ویرایش.

- شهبازیان خونیک، آرش.، صمیمی، زیبر و حبیبی کلیر، رامین (۱۳۹۷). تمایز دانش‌آموزان با سرزندگی تحصیلی بالا و پایین براساس خوش‌بینی تحصیلی و جهت‌گیری هدف، *اندیشه‌های نوین تربیتی*، ۱۴(۱): ۲۶۸-۲۴۷.
- طاهری، حبیب‌اله (۱۳۸۵). عقده حقارت و راهکارهای درمان آن در منابع اسلامی، *پژوهش‌های فقهی*، ۲(۴): ۳۰-۵.
- عزیزی ابرقویی، محسن (۱۳۸۹). رابطه بین خودکارآمدی و کیفیت تجارب یادگیری با فرسودگی تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه علامه طباطبایی تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی تربیتی دانشگاه علامه طباطبایی.
- عظیمی، محمد.، پیری، موسی و زوار، تقی (۱۳۹۲). رابطه فرسودگی تحصیلی و یادگیری خودتنظیمی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه. *پژوهش در برنامه‌ریزی درسی*، ۱۰(۱۱): ۳۸-۱۱۶.
- غضنفری، احمد (۱۳۸۳). اعتباریابی و هنجاریابی پرسشنامه سبک هویت، *مطالعات تربیتی و روان‌شناسی*، ۱(۹): ۹۴-۸۱.
- میکائیلی، نیلوفر.، افروز، غلامعلی و قلی‌زاده، لیلا (۱۳۹۱). ارتباط خودپنداره و فرسودگی تحصیلی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دختر، *مجله روان‌شناسی مدرسه*، ۱(۴): ۱۰۳-۹۰.

- Ahmadi, A. (2016). *Introduction to counseling and psychotherapy*. Isfahan: Isfahan University. (Text in Persian).
- Azimi, M., Piri, M. and Zavaar, T. (2013). Relationship of academic burnout and self-regulated learning with academic performance of high school students. *Research in curriculum planning*, 11(10)continus 38:116-128 (Text in Persian).
- Azizi Abarghoei, M. (2010). *The relationship between self-efficacy and quality of learning experiences with academic burnout in Allameh Tabatabaei University of Tehran Master's Degree*. Dissertation Government- Ministry of science, research, technology, Allameh Tabatabaei University faculty of education and psychology. (Text in Persian).
- Balkis, M. (2013). Academic procrastination, academic life satisfaction and academic achievement: The mediation role of rational beliefs about studying. *Journal of Cognitive and Behavioral Psychotherapies*, 13(1): 57-74.
- Bask, M. and Salmela-Aro, K. (2013). Burned out to drop out: Exploring the relationship between school burnout and school dropout, *European Journal of Psychology of Education*, 28(2):511-528.

- Berk, L. E.(2007). *Development through the lifespan(From adolescence to the end of life)*.Translator, Seyed Mohammadi,Y.(2018), Tehran: Arasbaran (Text in Persian).
- Berzonsky,M.D. and Kuk,L.S.(2005).Identity Style, psychosocial maturity,and academic Performance.*Personality and Individual Differences*, 39(1): 235-247.
- Cam, Z., Deniz, K. Z. and Kurnaz, A. (2014). School burnout: Testing a structural equation model based on perceived social support, perfectionism and stress variables. *Education and Science*, 39(173): 310–325
- Chang, E., Lee, A., Byun, E. and Seong, H. (2016). The mediating effect of motivational types in the relationship between perfectionism and academic burnout. *Personality and Individual Differences*, 89: 202–210.
- Dan, Y., Sancai, L. and Haimei ,W.(2016). The relationship between college students' achievement motivation and learning burnout: Hope as a mediator. *China Journal of Health Psychology*.2: 20-27.
- Delavar, A. (2018). *Research methodology in psychology and educational sciences*. Tehran: Virayesh (Text in Persian).
- Dollinger,S. (1995). Identity styles and five – factor model of personality. *Journal of Research in personality*, 29 (4): 475-479.
- Dunn,N., Shields, N., Taylor, N. F. and Dodd, K. J. (2009).Comparing the self concept of children with cerebral play to the Perceptions of their parents. *Disability and Rehabilitation*, 31:385-393.
- Erentaite, R., Vosylis, R., Gabrielaviciute, I. and Raiziene, S. (2018).How does school experience relate to adolescent identity formation over time?Cross-lagged associations between school engagement, school burnout and identity processing styles.*Journal of Youth and Adolescence*, 47(4):760-774.
- Ghazanfari, A. (2004). Validation and standardization of identity style questionnaire *Educational and Psychological Studies*, 1(continus 9):81-94 (Text in Persian).
- Gomez, H. P., Pérez, V. C., Parra, P. P., Ortiz, M. L., Matus, B. O., McColl, C. P., Torres,A.G. and Meyer, K. A. (2015). Academic achievement, engagement and burnout among first year medical students.(*Rev Med chil*)*National library of Medicine-National institutes of health*, 143(7): 930-937.
- Heidary, M.Hoseinian, S. & Rasooli, R. (2016). The relationship of thinking styles and academic adjustment with academic achievement in high school students. *New Thoughts on Education*, 12(3): 157-184 (Text in Persian).
- Khalaj, E. and Pakdaman Savoji, A. (2018).The effectiveness of cognitive self-regulatory education on academic burnout and cognitive dissonance and academic achievement of elementary students. *World Family Medicine Journal*, 16(1):225-231 (Text in Persian).
- Kheiri Golsefidi, T. Ghahari, S. and Nazaryan, B. (2016).Study of changes in the motivation of progress and self-concept by learning a second language (Case

- study:English). *Journal of Educational Psychology*,12(41):79-89 (Text in Persian).
- Khodayari fard, M. (2011). *Teens and Youth Issues*. Tehran: Parents and Teachers Association. (Text in Persian).
- Lee, J., Puig, A., Lea, E. K. and Lee, S. M. (2013). Age-related differences in academic burnout of Korean adolescents. *Psychology in the Schools*, 50(10): 1015–1031.
- Mahmoudi, F., Mahmoudi, A., Raeisi Shahraki, H., Shamsaei, M. and Kakaei, H. (2019). Relationship between self-esteem and field of study and its effect on academic burnout in students of Shiraz university of medical sciences. *International Transaction Journal of Engineering, Management & Applied Sciences & Technologies*,10(2):225-232 (Text in Persian).
- Mazerolle, S. M., Monsma, E., Dixon, C. and Mensch, J. (2012). An assessment of burnout in graduate assistant certified athletic trainers. *Journal of Athletic Training*,47(3):320–328.
- Mikaeili, N., Afrooz, Gh. and Gholizadeh, L. (2013). The relationship of self concept and academic burnout with academic performance of girl students. *Journal of School Psychology*, 1 (4): 90-103 (Text in Persian).
- Parvizi, F. (2013). *The relationship between spiritual intelligence and identity with Academic Burnout among High School Students in the District 3 of Shiraz*. Thesis Master of Science in Psychology. Islamic Azad University of Marvdasht Branch (Text in Persian).
- Pellerone, M., Malizia, N. and Ramaci, T. (2016). Teachers' burnout and work behavior: The role of identity development and decision-making process. *US Chaina Education Review B*, 6(11):629-638.
- Rubino, C., Luksyte, A., Perry, S. J. and Volpone, S. D. (2009). How do stressors lead to burnout? The mediating role of motivation. *Journal of Occupational Health Psychology*, 14(3): 289-304.
- Rudman, A. and Gustavsson, J. P. (2012). Burnout during nursing education predicts lower occupational preparedness and future clinical performance: A longitudinal study. *International Journal of Nursing Studies*,49: 988-1001.
- Schultz, D. P. and Schultz, S. E. (2005). *Theories of personality*. Translator, Seyed Mohammadi, Y. (2013). Tehran: Virayesh. (Text in Persian).
- Schütte, K., Zimmermann, F. and Köller, O. (2017). The role of domain-specific ability self-concepts in the value students attach to school. *Learning and Individual Differences*, 56 :136–142.
- Seraji, F., Heidary, S. and Enayatifar Novin, A. (2017). The role of social and educational factors on high school students' motivation. *New Thoughts on Education*, 13(2): 125-153 (Text in Persian).
- Shafi abadi, A. and Naseri, Gh. (2018). *Theories of counseling and psychotherapy*.

Tehran:Academic Publishing Center (Text in Persian).

- Shahbaziyan Khonig, A., Samimi, Z. and Habibi Kalybar, R. (2018). Discrimination of students with high and low academic vitality based on academic optimism and goal orientation. *New Thoughts on Education*,14 (1): 247-268 (Text in Persian).
- Shin, H., Puig, A., Lee, J., Lee, J. H. and Lee, S. M. (2011). Cultural validation of the maslach burnout inventory for Korean students. *Asia Pacific Education Review*, 12(4): 633– 639.
- Stopa,L.(2009). *Imagery &the threatened self persepectives on mental imagery & the self in cognitive therapy*. Translator , Borjali, Ahmad., Ajilchi ,Bita.& Salimi,Mohammad. (2013). Tehran:Arjomand.(Text in Persian).
- Taheri, H. (2006). The complexity of humiliation and the ways of its treatment in islamic sources. *Jurisprudential Research*, Second Year. 4: 30-35 (Text in Persian).

New Thoughts on Education
Faculty of Education and Psychology,
Al-Zahrā University
Submit Date: 2018-08-25

Vol.15, No.3
Autumn 2019
Accept Date: 2019-01-12

Prediction of academic burnout based on identity styles and self-concept of male students

---

Asgar Khodadadian Someeh¹ and Simindokht Rezakhani*²

Abstract

Academic burnout is one of the major challenges of educational system. The purpose of this study was to predict the academic burnout of male students based on identity styles and self-concept. The research was correlational. The statistical population consisted of second grade high school male students who studied in public high schools of Robat Karim in the academic year of 2017-2018. A total of 240 individuals were randomly selected by multi-stage random sampling. The research instruments consisted of Bersu, Salanova & Schaufeli academic burnout, Berzonsky identity styles and Rogers' self-concept. The findings of correlation and multivariate hierarchical regression analysis showed that self-concept (7.7%) ($p < 0.01$) and identity styles (15.6%) and the two variables together predicted 23.3 % of burnout. The information style negatively ($p < 0.01$) and confused/avoidance style positively ($p < 0.01$) predicted academic burnout. No significant relationship was shown between normative style and academic burnout. According to above findings, it is essential to deal with factors that affect academic burnout and gain knowledge about identity and self- concept and their relationship to academic burnout.

Keywords:

Academic burnout, Identity Styles, Self- Concept

---

1. MA in Counseling, Faculty of Education and Counseling, Roudehen Branch, Islamic Azad University, Roudehen, Iran. asghar.kh.moshaver64@gmail.com

2.* Corresponding author: Assistant Professor, Department of Counseling, Faculty of Education and Counseling, Roudehen Branch, Islamic Azad University, Roudehen, Iran. Rezakhani@riau.ac.ir

DOI: 10.22051/JONTOE.2019.23760.2474

<https://jontoe.alzahra.ac.ir>